

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2022-24-15>

УДК 811.111

КОВАЛЬЧУК Ю. В.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

БОНДАР Н. В.

Івано-Франківський національний медичний університет

ТРОНЬ Т. В.

Київський національний лінгвістичний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ ДІЄСЛІВ МОВЛЕННЯ У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ТА НІМЕЦЬКОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

У статті визначаються вихідні теоретичні положення, розглядаються основні погляди на сутність медійного дискурсу, а також прагматики її категорій: пропозиції, іллокуції, локуції, перлокуції, пресупозиції контексту. Вихідним теоретичним положенням в роботі прийнято те, що комунікативно-функціональні особливості речень і мовних актів визначаються їх цілеспрямованим використанням мовцем з метою певного впливу на реципієнта, що робить актуальним вивчення мовних одиниць у реальній мовній комунікації, зокрема у медійному дискурсі. У цьому контексті на перший план висувається прагматичний підхід до аналізу досліджуваних фактів, що передбачає вивчення мови як діяльності та як засобу комунікації, виявляючи дієве, практичне призначення одиниць мови, їх співвіднесеність з поведінкою та діяльністю мовця. Об'єктом цієї розвідки слугують мовленнєві дієслова у німецько- та англomовному медіадискурсах. Дослідження прагматичних функцій речень з дієсловами мовної діяльності є складовою загального прагматичного напрямку вивчення мовних явищ, що визначає актуальність обраної теми. У процесі аналізу дієслів мовлення було використано описовий метод і метод кількісних оцінок, а також метод компонентного аналізу. Такий комплексний підхід здатний забезпечити достовірність одержаних результатів. Матеріалом дослідження послужили дієслова мовлення з німецько- та англomовних медійних текстів. Наукова новизна дослідження полягає у зверненні до прагматичного аспекту аналізованих дієслів та у прагненні повніше описати досліджувані дієслова. Теоретична цінність проведеного дослідження полягає у досить повному аналізі дієслів мовної діяльності у німецькому та англійському медійному дискурсах. Ця проблема досі не була предметом пильної уваги граматистів. Практичне значення роботи полягає в тому, що спостереження, зроблені в процесі аналізу, можуть бути використані на практичних заняттях з німецької та англійської мов, а також враховуватись у курсах теоретичної граматики, стилістики та дискурсознавства.

Ключові слова: дієслова мовлення, іллокуція, локуція, медійний дискурс, перлокуція.

KOVALCHUK Y.

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

BONDAR N.

Ivano-Frankivsk National Medical University

TRON T.

Kyiv National Linguistic University

FUNCTIONING OF SPEECH VERBS IN MODERN ENGLISH-LANGUAGE AND GERMAN-LANGUAGE MEDIA DISCOURSE

The article defines the initial theoretical provisions, discusses the main views on the essence of media discourse, as well as pragmatics and its categories: propositions, illocutions, locutions, perlocutions, presuppositions, contexts. As an initial theoretical premise, the paper adopted the position that the communicative-functional features of sentences and speech acts are determined by their purposeful use for the speaker to exercise some influence on the listener, which makes it relevant to study language units in real language communication. In accordance with this, a pragmatic approach to the analysis of the facts under study comes to the fore, which involves the study of language as an activity and as a means of communication, revealing the effective, practical purpose of language units, their correlation with the behavior and activities of the speaker. The object of this work is the verbs of speech activity in German and English media discourses. The study of the pragmatic functions of sentences with verbs of speech activity is an integral part of the general pragmatic direction in the study of linguistic phenomena, which determines the relevance of the chosen topic. In the process of analyzing the verbs of speech activity, the descriptive method and the method of quantitative assessments, as well as the method of component analysis, were used. Such an integrated approach can ensure the reliability of the results obtained. The material of the study was the verbs of speaking from German and English media texts. The scientific novelty of the study lies in the appeal to the pragmatic aspect of these verbs and in the desire to more fully describe the studied verbs. The theoretical value of the study is a fairly complete analysis of the verbs of speech activity in German and English media discourses. This problem has not yet been the subject of close attention of grammarians. The practical significance of the work lies in the fact that the observations made in the process of analysis can be used in the practice of teaching German and English, as well as taken into account in the courses of theoretical grammar, stylistics and discourse studies.

Keywords: verbs of speaking, illocution, locution, media discourse, perlocution.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасний етап розвитку дискурсознавства відзначається спрямованістю на дослідження окремих різновидів дискурсу: ділового, економічного, наукового, політичного, рекламного та інших. Серед них чільне місце займає медійний дискурс як процес і результат діяльності ЗМІ, спрямований на підтримання

мовленнєвої взаємодії між автором і адресатом за посередництвом технічних засобів. Ми погоджуємося з думкою О. М. Щербак, яка тлумачить *медіадискурс* як «соціально сфокусовану дійсність, яка підтримується технічними засобами» [7, с. 5].

Інтерес комунікативної лінгвістики і прагматики до семантики мовних одиниць пояснюється увагою до вивчення закономірностей організації мовного акту всіх рівнів. Вибір дієслова як матеріалу дослідження не випадковий. Дієслово дозволяє розширити комунікативну сутність мови, яка знаходить своє вираження у реченні, одиниці, зверненні у бік комунікації, тобто висловлювання. Речення ми тлумачимо як синтаксичну одиницю із номінативно-комунікативною функцією.

Поняття «прагматика» пов'язане з ім'ям Ч. Морріса, який вказував на те, що характеристикою прагматики має бути зв'язок з усіма психологічними та соціологічними явищами, що спостерігаються при функціонуванні знаків [6, с. 401]. Прагматика включає широке коло питань. У повсякденному мовленні – ставлення мовця до того, що і як він говорить: істинність, об'єктивність; щирість чи нещирість, пристосованість до соціального середовища та до соціального стану реципієнта тощо; інтерпретація мовлення реципієнтом – як істинної, об'єктивної або, навпаки, хибної, сумнівної, що вводить в оману.

Ключовим поняттям залишається поняття діяльності, мова є засобом впливу комунікантів, функціонування мови нерозривно пов'язане з ситуативним контекстом його вживання, тому можна стверджувати, що дискурсивний напрямок у сучасній лінгвістиці будується як вчення про одиниці мовного спілкування.

Аналіз досліджень та публікацій

Дослідження медійного дискурсу на матеріалі різних мов зосереджується на його численних аспектах: лінгвопрагматичному [8], соціокомунікативному [11; 13], когнітивно-комунікативному [9], лінгвориторичному [12; 14].

Дослідженню ролі комунікативних дієслів як когезивних елементів у різних стилях сучасної англійської мови присвячено роботу М. Лукашук [4], Я. О. Мозгова розглядала мовностилістичні засоби експресивності сучасного німецького медійного дискурсу [5]. Дослідження Т. А. Кумейко присвячено синтаксичній структурі речень з дієсловами інформаційної діяльності [3]. Роботу Ю. П. Бойко присвячено дієсловам лексико-семантичного поля «мовлення» у репрезентації автора [1], а А. Р. Кероп'ян розглядає лексико-семантичну структуру російських та англійських дієслів мовлення [2].

Формулювання цілей статті

Мета роботи полягає у найбільш повному аналізі явища, що стосуються сфери дієслів мовлення в англомовному та німецькомовному медійному дискурсі як одному з найпоширеніших типів дискурсів, що відображає актуальну сучасну мову у динаміці.

Виклад основного матеріалу

Дієслова мовленнєвої діяльності є важливою ланкою у загальній лексико-семантичній системі дієслова, оскільки вони належать до напряму найбільш уживаної лексики, що входить до основного словникового фонду будь-якої мови. Їх уживаність обумовлена тим, що аналізованими дієсловами позначається найважливіша сфера діяльності – мова, яка, опосередковано відбиваючи й інші види її діяльності, виконує комунікативну, гносеологічну, прагматичну та інші функції.

У лексико-семантичній групі дієслів мовленнєвої діяльності такими словами-домінантами в німецькій мові є англійські дієслова *say, speak* та німецькі *sagen, sprechen*. Лексичне значення цих дієслів представляє дію говоріння у найбільш загальній, абстрактній формі без будь-яких якісних та кількісних характеристик. До слів-домінантів тяжіють дієслова, які мають спільні елементи значення з ними. Це, в першу чергу, дієслова, які вербалізують в нейтральному і досить узагальненому значенні номінацію акту говоріння: англійські – *communicate, tell, explain, report, mean, speak, describe, ask, promise, answer* та німецькі – *mitteilen, erzählen, erklären, berichten, sich ausdrücken, meinen, äußern, reden, schildern, bitten, versprechen, fragen, antworten*.

Ці дієслова складають ядро лексико-семантичної групи та мають високу частотність уживання у всіх функціональних стилях мови. На великій відстані від центральних елементів знаходяться дієслова, які доповнюють, модифікують, конкретизують дію, що позначається дієсловами-домінантами, підкреслюючи звукову, змістовну та емоційну сторони мовної діяльності: англійські – *whisper, murmur, growl, mumble, blame, get started, comfort, persuade, calm down, start up* та німецькі – *flüstern, raunen, donnern, brummen, nurneln, tadeln, loslegen, trösten, überreden, beruhigen, anfahren*.

Лексико-семантична група дієслів мовної діяльності неоднорідна за складом. Так, на периферії лексико-семантичної групи є елементи, що мають складну семантичну структуру. Такі дієслівні формативи входять одночасно більш ніж до однієї групи, що забезпечує тісний взаємозв'язок лексико-семантичної групи дієслів мовної діяльності з іншими лексико-семантичними групами. Наприклад, дієслово *bemerken* – дієслово сприйняття та дієслово говоріння; *quaken* – дієслово звучання та дієслово говоріння.

Вихідним моментом, на який ми спиралися при описі семантичної структури дієслів мовної діяльності, були дані словників. Відбір дієслів проводився в основному за словниками сучасної англійської та німецької мов. При цьому інформація, отримана з одного словника, доповнювалася та уточнювалася на підставі вивчення дефініцій досліджуваної групи дієслів, пропонованих іншими словниками.

Після визначення кількісного складу та аналізу цієї групи дієслів було уточнено межі досліджуваної лексико-семантичної групи дієслів мовної діяльності в англомовному та німецькомовному медіадискурсах. На основі семантичних функцій, виконуваних дієсловами мовної діяльності, виділено такі групи дієслів:

1. Дієслова, що позначають номінацію процесу говоріння, дієслова-домінанти англійські – *say, speak* та німецькі – *sagen, sprechen, reden*, навколо яких групуються інші, що виконують ту саму функцію.

Наприклад: «*Von einem ambitionierten Klimaschutzprogramm sprechen alle drei, aber wie der aussehen soll, differiert ordentlich.*» (tagesschau.de, 12.09.2021).

2. Дієслова, які дають певну характеристику процесу мовленнєвої діяльності. Ця характеристика передбачає:

а) деталізацію способу висловлювання за силою звуку: англійські – *yell, shout, whisper* та німецькі – *brüllen, schreien, flüstern*; висотою звучання голосу: англійські – *screech, howl, roar* та німецькі – *kreischen, quälten, heulen, piepsen*;

б) вказівку на надмірну багатослівність або на беззмістовність бесіди: англійські – *chatter, clap* та німецькі – *schnattern, klatschen, schwatzen, quatschen*.

Наприклад: «*Homeoffice, Haushalt, Kinderbetreuung: Viele Frauen möchten nach einem Jahr Pandemie nur noch schreien.*» (tagesschau.de, 12.09.2021).

3. Дієслова, що позначали структурно-процесуальні особливості мовної діяльності: початок і кінець: англійські – *begin, end* та німецькі – *anfangen, beenden*; втручання: англійське – *interfere* та німецьке – *sich einmischen*; продовження: англійське – *continue* та німецькі – *fortsetzen, fortfahren*; різке переривання мовлення: англійське – *interrupt* та німецьке – *abbrechen*.

Наприклад: «*The nine-year-old had also started to pluck out his own feathers.*» (bbc.com/news/av, 04.03.2022).

4. Дієслова, у яких на перший план виходить мовний вплив: англійські – *persuade, soothe, persuade, comfort* та німецькі – *überreden, beruhigen, einreden, trösten*.

Наприклад: «*Ihr gehe es nicht darum, jemanden zu einer Organspende zu überreden oder gar zu drängen, sagt Bodenhausen.*» (spiegel.de, 04.06.2022).

5. Дієслова, що передають ставлення мовця до свого партнера або об'єкта мовлення: англійські – *praise, scold, blame, rule* та німецькі – *loben, schimpfen, tadeln, anherrschen*.

Наприклад: «*Und besonders heftig sind die Klagen darüber aus dem Europaparlament: "Verrat an der Demokratie", "Betrug am Wähler" schimpfen die Abgeordneten.*» (tagesschau.de, 04.07.2019).

Дієслова мовленнєвої діяльності розглядаються також із позицій теорії мовленнєвих актів, які представляються у ній як трирівневе утворення. На чільне місце ставиться проблема визначення структури мовленнєвого акту. Відповідно до цієї теорії людина здійснює мовні акти (локутивні), позамовні (іллокутивні) і маніпулятивні (перлокутивні) акти.

Мовленнєвий акт щодо використовуваних у його ході мовних засобів постає як локутивний акт. Мовленнєвий акт щодо його маніфестованої мети і низки умов його здійснення постає як іллокутивний акт. Нарешті, відповідно до своїх результатів, мовленнєвий акт постає як перлокутивний акт.

Теорія мовної діяльності займається дослідженням перформативних актів, тобто мовних актів, для котрих сам факт мовлення є актом дії.

Грунтуючись на можливості дієслова вживатися в інформативній функції, всі дієслова мовлення можна поділити на дві групи:

1. Дієслова, які можуть вживатися в перформативних формулах; вони можуть позначати мовленнєву дію, служити лише позначенням, описом мовленнєвих актів. Використовуючи термін Дж.Остіна [10], назвемо їх констативами;

2. Дієслова, які поруч із описом мовленнєвої дії, мовленнєвого акта, самі можуть бути мовленнєвим актом (перформативи). Серед перформативних дієслів відповідно до трьох сторін мовленнєвого акту – локуції, іллокуції та перлокуції – виділяються локутивні, іллокутивні та перлокутивні дієслова на основі їх семантичних функцій.

Ми зосередимо свою увагу лише на перформативних висловлюваннях, що утворюються за допомогою *локутивних дієслів*, при цьому локуції розуміємо як бік мовної поведінки, при якій важливе повідомлення про щось. Ними є перформативні дієслова з недиференційованим значенням говоріння: англійські – *tell, communicate, speak, report* та німецькі – *sagen, mitteilen, reden, sprechen, berichten, erzählen*.

Зазначені дієслова зазвичай вживаються в експліцитних перформативних формулах, тобто таких комунікативних структурах, які не є семантично завершеними, а вимагають подальшого пояснення, поширення. Пояснювальна інформація міститься, як правило, у підрядних реченнях додатку, безсполучникових або введених сполучником *that/ dass*, як у наведених нижче прикладах: «*Ukraine has already said it is not happy with the decision and says it believes it will be able to guarantee security for the*

competition, despite the threat of the ongoing Russian invasion» (bbc.com/news/world-europe, 18.06.2022); «Das Gericht sagt, die Fragen, die hier aufgeworfen werden, die können nicht im Eilverfahren entschieden werden» (tageschau.de, 13.08.2021).

У повсякденному мовленні експліцитні перформативні формули, що містять локутивне дієслово, опускаються, так як знання пресупозиції мовцем та реципієнтом робить перформативну формулу надлишковим компонентом висловлювання. Вона залишається у цьому разі лише на рівні глибинної структури речення. Під час аналізу такі перформативні формули легко виводяться на поверхню. Так, глибинною формулою речення «*Ich bin glücklich*» буде «*Ich teile euch mit, ich bin glücklich*», «*Ich sage euch, ich bin glücklich*» – посилення.

Ці два висловлювання поєднує лише єдиний іллокутивний тип – повідомлення, констатація названого факту. У реченні без перформативного дієслова ми маємо тільки повідомлення, з введенням перформативної формули описується безпосередньо мовленнєвий акт повідомлення, який позначається саме формою *Ich teile mit, ...*. Висловлювання про повідомлення у цьому випадку тотожне дії повідомлення.

Для всіх іллокутивних дієслів мовленнєвої діяльності обов'язковою є наявність наступних двох сем: 1. семи, що характеризує прагматичний тип позначеного іллокутивного акта (іллокутивна сема); 2. семи говоріння (локутивна сема).

Іллокутивні дієслова не несуть іншої (істотної для адресата) інформації, крім інформації про прагматичну або комунікативну спрямованість пов'язаного з ними висловлювання. Так, наприклад, висловлювання: *Wir fordern / verbieten / empfehlen, diese Aufgabe zu erledigen* мають спільну пропозицію, але відрізняються лише комунікативною спрямованістю, що сигналізується іллокутивним дієсловом. Таким чином, іллокутивне дієслово не входить у пропозицію, а лише співвідноситься з нею, характеризує її, тобто є свого роду вектором пропозиціональної сили.

Іллокутивні дієслова виконують у висловлюванні важливу прагматичну функцію: є індикаторами іллокутивної сили висловлювання.

Серед іллокутивних дієслів мовленнєвої діяльності можна назвати такі групи:

1. Дієслова, що у прямих мовних актах є яскравими індикаторами різних мовленнєвих дій. Серед цих іллокутивних дієслів можна виділити кілька синонімічних рядів, дієслова яких формують єдиний іллокутивний тип мовленнєвого висловлювання. Це дієслова спонукання: англійські – *ask, demand, order, request* та німецькі – *bitten, fordern, befehlen, verlangen*. До цієї групи дієслів слід віднести також дієслова із загальним значенням:

- «завіряти»: *assure, swear, pledge, protest / versichern, schwören, beteuern*;
- «радити»: *advise, recommend / raten, empfehlen*;
- «пояснювати»: *explain, interpret / erklären, deuten, auseinanderlegen*;
- «оголошувати, проголошувати»: *announce / bekanntmachen*;
- «визнавати, погоджуватися»: *agree, acknowledge / zustimmen, anerkennen*;
- «відповідати»: *answer, respond / antworten, erwidern, entgegen*;
- «відкинути, відмовити»: *reject, despise, forbid / ablehnen, verchten, untersagen*;
- «попереджати»: *warn, admonish / warnen, mahnen, orahnen*;
- «пропонувати»: *offer, suggest / anbieten, vorschlagen*;
- «підтверджувати»: *confirm, affirm / bestätigen, bejahen*;
- «називати»: *name, appoint / nennen, ernennen*.

2. Питальне дієслово *ask / fragen*: *May I ask what is your name? I ask what is your name. / Darf ich Sie fragen, wie Sie heißen? Ich frage, wie Sie heißen*

3. Дієслова етикету: *thank, greet, apologize, welcome, congratulate / danken, grüßen, sich entschuldigen, willkommen heißen, beglückwünschen, gratulieren*.

Яскравими індикаторами іллокутивної ролі висловлювання є окремі перформативні дієслова, частотність вживання яких у перформативних формулах значна: *accuse, promise, argue, assert, warn, predict, guarantee, report / sich verpflichten, vorwerfen, versprechen, argumentieren, behaupten, warnen, vorhersagen, garantieren, berichten*.

Аналіз показує, що дієслова мовленнєвої діяльності виконують такі іллокутивні функції: 1. мовленнєві акти – зобов'язання, орієнтовані на майбутні події – *obligate, warn, promise / verpflichten, geloben, warnen, versprechen*; 2. інформативні акти – повідомлення – *explain, assert, state, say / erklären, behaupten, feststellen mitteilen, sagen*; 3. формули соціального етикету: *thank, apologize, greet / danken, sich entschuldigen, grüßen*; 4. питальні акти: *ask, interrogate / fragen, ausfragen*.

Третьою стороною мовної дії є перлокутивний або маніпулятивний акт. Перлокутивний акт позначається в мові описово за допомогою дієслів, що мають у своєму значенні семантичний компонент "мовленнєвий вплив": *convince, dissuade, threaten, surprise, persuade, whisper, amaze, humiliate / trösten, überzeugen, abraten, drohen, beleidigen, überraschen, überreden, einflüstern, aufreden, verblüffen, demütigen*.

Отже, перлокутивні дієслова мовленнєвої діяльності є констативами, їх відмінність від констативів полягає у тому, що вони описують лише один бік мовного процесу, перлокутивний, у свою чергу констативи є позначенням, описом всього мовленнєвого акта. Наскільки вдалим був мовленнєвий вплив на реципієнта можна зрозуміти з його реакції на сказане.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Мовленнєві дієслова є важливою ланкою у загальній лексико-семантичній системі дієслова, адже вони належать до найбільш уживаної лексики, що входить до основного словникового фонду будь-якої мови. Їх уживаність англійському та німецькомовному медійним дискурсам обумовлена тим, що дієслова мовлення позначають різноманітні види діяльності, виконуючи комунікативну та прагматичну функції. Дієслова мовлення поділяються на констативи та перформативи. Останні поділяються, у свою чергу, на локутивні, іллокутивні та перлокутивні на основі їх семантичних функцій.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у компаративному дослідженні дієслів мовлення у слав'янських та германських мовах.

Література

1. Бойко Ю. П. Дієслова лексико-семантичного поля «мовлення» у репрезентації автора (на матеріалі сучасної англійської художньої прози). *Вісник Львівського університету. Серія: Іноземні мови*. 2014. Вип. 22. С. 85–92.
2. Кероп'ян А. Р. Лексико-семантична структура російських та англійських дієслів мовлення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.17. Донецьк, 2003. 20 с.
3. Кумейко Т. А. Синтаксична структура речень з дієсловами інформаційної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01. Запоріжжя, 2015. 20 с.
4. Лукашук М. Роль комунікативних дієслів як когезивних елементів у різних стилях сучасної англійської мови. *Nauka i studia. Przemysl*, 2017. №15(195). С. 10-18.
5. Мозгова Я. О. Мовностилістичні засоби експресивності сучасної німецької журнальної публіцистики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04. Донецьк, 2011. 19 с.
6. Моррис Чарльз Вільям. Філософський енциклопедичний словник / [В. І. Шинкарук](#) (гол. редкол.) та ін. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002. С. 400. 742 с.
7. Щербак О. М. Дискурс німецькомовних інтернет-новин: лінгвориторичний аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.04; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2016. 20 с.
8. Яницька О. М. Мовленнєві засоби вираження лінгвопрагматичних аспектів заголовків статей французького медійного дискурсу (на прикладі друкованих видань). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2014. Вип. 48. С. 132-134.
9. Яцимирська М. Г. Текст-дискурс як комунікативна сутність мовлення ЗМІ. *Вісник Львів. ун-ту. Серія Журналістика*. 2004. Вип. 25. С. 364-369.
10. Austin J. L. *How to Do Things With Words*. Second Edition. Harvard: University Press, 1981. 169 p.
11. Krüger U. Meinungsmacht. Der Einfluss von Eliten auf Leitmedien und AlphaJournalisten – eine kritische Netzwerkanalyse. *Halem*, 2013. 320 S.
12. [Potapenko](#) Serhiy I., [Shcherbak](#) Olena M. Conflict – Crisis Hierarchy in English News Discourse: Cognitive Rhetorical Perspective. *Research in Language*. 2020. Volume 18, Issue 4. Pp. 53-67.
13. [Sinner](#) M. Reichweitenerhöhung von Nachrichtenportalen: Mobile Anwendungen und Zugriffe im Mobile-Age. Hamburg: Diplomica Verlag, 2013. 136 S.
14. Stscherbak Olena. Zusammenwirken der linguistisch-rhetorischen Strategien in den deutschen Nachrichten im Internet. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2018. Вип. 11. С. 93-100.

References

1. Bojko Ju. P. Dijeslova leksyko-semantychnogho polja «movlennja» u reprezentaciji avtora (na materialy suchasnoji anghlijskoji khudozhnoji prozy). *Visnyk Ljvivskogho universytetu. Seriya: Inozemni movy*. 2014. Vyp. 22. S. 85–92.
2. Kerop'jan A. R. Leksyko-semantychna struktura rosijskyykh ta anghlijskyykh dijesliv movlennja: avtoref. dys. na zdobuttja nauk.stupenja kand. filol. nauk: 10.02.17. Donecjk, 2003. 20 s.
3. Kumejko T.A. Syntaksychna struktura rechenj z dijeslovamy informacijnoji dijalnosti: avtoref. dys. na zdobuttja nauk.stupenja kand. filol. nauk: 10.02.01. Zaporizhzhja, 2015. 20 s.
4. Lukashuk M. Rolj komunikatyvnykh dijesliv jak koghezyvnykh elementiv u riznykh styljakh suchasnoji anghlijskoji movy. *Nauka i studia. Przemysl*, 2017. №15 (195). С. 10-18.
5. Mozghova Ja. O. Movnostylistychni zasoby ekspresyvnosti suchasnoji nimeckoji zhurnalnoji publicystyky: avtoref. dys. na zdobuttja nauk. stupenja kand. filol. nauk: 10.02.04. Donecjk, 2011. 19 s.
6. Morrys Charlz Viljjam. Filosofs'kyj encyklopedychnyj slovnyk / V. I. Shynkaruk (ghol. redkol.) ta in. Kyjiv: Instytut filosofiji imeni Ghryghorija Skovorody NAN Ukrajiny: Abrys, 2002. S. 400. 742 s.
7. Shherbak O. Dyskurs nimeckjkomovnykh internet-novyn: lingshvorytorychnyj aspekt: avtoref. dys. na zdobuttja nauk.stupenja kand. filol. nauk: 10.02.04; Odes. nac. un-t im. I. I. Mechnykova. Odesa, 2016. 20 s.

8. Janycjka O. M. Movlennjevi zasoby vyrazhennja linghvopragmatychnykh aspektiv zagholovkiv statej francuzjkogho medijnogho dyskursu (na pryklady drukovanykh vydanj). Naukovi zapysky Nacionaljnogho universytetu "Ostrozjka akademija". 2014. Vyp. 48. S. 132-134.
9. Jacymirsjka M. Gh. Tekst-dyskurs jak komunikatyvna sutnistj movlennja ZMI. Visnyk Ljviv. un-tu. Serija Zhurnalistyka. 2004. Vyp. 25. S. 364-369.
10. Austin J. L. How to Do Things With Words. Second Edition. Harvard: University Press, 1981. 169 p.
11. Krüger U. Meinungsmacht. Der Einfluss von Eliten auf Leitmedien und AlphaJournalisten – eine kritische Netzwerkanalyse. Halem, 2013. 320 s.
12. [Potapenko](#) Serhiy I., [Shcherbak](#) Olena M. Conflict – Crisis Hierarchy in English News Discourse: Cognitive Rhetorical Perspective. *Research in Lan guage*. Volume 18, Issue 4 (2020). Pp. 53-67.
13. [Sinner](#) M. Reichweitenerhöhung von Nachrichtenportalen: Mobile Anwendungen und Zugriffe im Mobile-Age. Hamburg: Diplomica Verlag, 2013. 136 s.
14. Stscherbak Olena. Zusammenwirken der linguistisch-rhetorischen Strategien in den deutschen Nachrichten im Internet. Odesjkyj linghvistychnyj visnyk. 2018. Vyp. 11. S. 93-100.